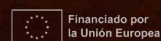
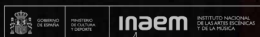

DOSSIER PEDAGÒGIC

Curial i Güelfa

Atribuït a Enyego d'Àvalos
Adaptació teatral de Jaume Policarpo

BAMBALINA
TEATRE PRACTICABLE

ÍNDEX

DOSSIER PEDAGÒGIC

ABANS DE LA REPRESENTACIÓ

1. Introducció a l'autor i la novel·la original (context històric) 03

DESPRÉS DE LA REPRESENTACIÓ

2. Breu resum de l'obra. Sinopsi i continguts. 05
3. L'adaptació de Jaume Policarpo per a l'escena 07
4. Procés creació màscares / Miguel Ángel Camacho 10
5. Procés creació vestuari / José María Adame 11
6. Procés creació audiovisual / Carolina Ugarte 12
7. Procés creació musical / Gonzalo Manglano i Laia Blasco 13
8. Fes la teua pròpia crítica teatral 14
9. Fítxa artística 15

1. Introducció a l'autor i la novel·la original (context històric)

MATERIAL PER AL PROFESSORAT

Curial i Güelfa és una novel·la de cavalleries escrita al segle XV i és considerada una de les obres més significatives de la literatura en la nostra llengua.

La seua autoria, atribuïda recentment a Enyego d'Àvalos pel filòleg i historiador valencià Abel Soler, renova l'intens debat entre especialistes sobre el seu origen i la identitat del seu creador.

Enyego d'Àvalos fou fill d'un dels nobles més rics i poderosos en la Castella del seu temps; Ruy López d'Àvalos, el qual va estar implicat en una conjura fallida i va haver d'exiliar-se a la cort del rei Alfons el Magnànim instal·lada al Palau del Real de València. Va ser criat a la cort com a patge amb el seu germà i temps després va acompanyar el rei en la seua aventura italiana. Amic i mecenes dels humanistes italians més prestigiosos, va ser amant dels llibres, la música i l'art i va crear una de les biblioteques més importants de l'època. Va assolir un gran prestigi com a diplomàtic i cortesà.

Curial i Güelfa és una obra excepcional. Les al·lusions a l'onomàstica i a les situacions històriques del segle XV que conté, apunten cap a una redacció definitiva de l'obra pels anys 1446-1448. El perfil lingüístic de l'autor el delata com algú que ha après la seua llengua habitual a València. La novel·la està minuciosament elaborada per una persona formada en la cultura medieval, però amb un sorprenent grau d'assimilació dels ideals humanístics. És evident que la biografia del gran camarlenc d'Àvalos aporta múltiples informacions tangencials sobre personatges, situacions anecdòtiques i fonts bibliogràfiques molt concretes i localitzades que ajuden a interpretar i a entendre la intenció literària de l'autor, alhora que eixemplen la seua significació històrica i cultural.

PREGUNTES ADREÇADES A L'ALUMNAT AL VOLTANT

DEL CONTEXT HISTÒRIC

- ❖ Sembla que la novel·la original de Curial i Güelfa cavalca (mai millor dit) entre dos etapes molt diferenciades de la història occidental: l'etapa medieval i el Renaixement, amb l'humanisme com a far de pensament. Podries enumerar quins són els trets fonamentals de cada etapa? Per ajudar-te, escrivirem ací alguns trets que has de connectar amb cada etapa:

Edat Mitjana ..... Renaixement (Pensament Humanista)

Col·loca en cada columna els trets més significatius:

Teocentrisme, dogmes religiosos, antropocentrisme, rescat del pensament clàssic, inquisició, empirisme, bruixeria, burgesia, obscurantisme, racionalisme, culpa, pecat, feudalisme.

- ❖ Podries trobar alguns dels ideals humanístics en l'obra que has vist representada?
- ❖ I algunes idees encara medievals?
- ❖ Fes una recerca sobre Enyego d'Àvalos, l'autor al que ha sigut atribuïda la novel·la de Curial i Güelfa.
- ❖ No et resulta fascinant i curiós que aquesta obra estiga escrita des d'Itàlia en llengua valenciana? Imagineu quant d'important era el valencià aleshores i per descomptat la cort del rei Alfons el Magnànim.

2. Breu resum de l'obra. Sinopsi i continguts.

MATERIAL PER AL PROFESSORAT

Curial i Güelfa és una obra d'amor i gestes cavalleresques. Presenta la difícil relació entre dos enamorats de condicions contrastades: ella, una noble i rica senyora vídua, i ell, un jove humil i ociós que busca a qui servir per a prosperar. En creuar-se s'enamoren, i Güelfa decideix afavorir-lo perquè millori i es converteixi en un honorable cavaller i fer així possible la seua unió. Però Curial, en iniciar la seua aventura, comet molts errors envanit per l'admiració que desperta a causa de la seua bellesa i la valentia que demostra en tots els combats que se li presenten. Güelfa, que el manté sota vigilància tot el temps, queda decebuda per les seues deslleialtats, el menysprea, li retira el suport econòmic i acaba rebutjant-lo dràsticament sota la sentència de no perdonar-lo fins que tota la cort de França li ho demane. Cau en desgràcia i tota la seua vida es gira del revés fins que, de nou, gràcies al fet que Curial aconsegueix recuperar la fortuna i el prestigi de cavaller, pot demostrar-li a Güelfa la força i perdurabilitat del seu amor per ella, ajudat, això sí, pel rei, la reina i tota la cort francesa.

PREGUNTES ADREÇADES A L'ALUMNAT AL VOLTANT DE LA TEMÀTICA I CONTINGUTS

Sembla que l'obra que hem vist barreja la història d'amor dels personatges protagonistes amb moltes gestes cavalleresques.

- ♣ Com penseu que dialoga aquesta història d'amor amb el nostre present?
- ♣ Què penseu vosaltres d'aquesta història, seria possible hui en dia? En què es diferenciaria?
- ♣ Creus que les relacions entre els personatges són horitzontals? Verticals? Qui està per damunt de qui?
- ♣ Penseu que ara mateix existeixen històries d'amor paregudes? Les relacions hui en dia són horitzontals? Verticals? Hi ha algú per damunt d'un altre?
- ♣ Quins rols tenen els personatges femenins de la novel·la? Com s'enfronten a les batalles amoroses? Pensa en els personatges femenins protagonistes: Güelfa, Arta (Festa), Laquesis, Càmar. Pensa en els seus rols com a dones (segons la seua classe social, segons el seu rol en la història) i vivències.
- ♣ Quins rols tenen el personatges masculins de la novel·la? Com s'enfronten a les batalles amoroses i a les gestes bèl·liques? Pensa en els personatges masculins protagonistes: Curial, Marqués, Melcior. Pensa en els seus rols (segons la seua classe social, segons el seu rol en la història) i vivències.
- ♣ Igual que en el *Tirant lo Blanch* de Joanot Martorell, penses que els personatges masculins són valents i resolutius amb l'espasa, però covards, immadurs i torpes en el terreny amorós?
- ♣ I elles? Com són elles en aquesta obra en el terreny amorós? Són més intel·ligents? Més astutes? O més desgraciades?

3. L'adaptació de Jaume Policarpo per a l'escena

MATERIAL PER AL PROFESSORAT

La versió teatral de Jaume Policarpo pretén simplificar la narració per a fer-la abastable escènica, seleccionant els passatges més determinants en la complexa relació romàntica que mantenen els protagonistes, i traduint teatralment l'èpica aventurera que envolta l'heroi. Aquesta versió també fa èmfasi en els diàlegs que mostren els conflictes entre personatges i exposen una concepció humanística de gran riquesa i profunditat. Policarpo s'esforça també a transmetre totes les fantàstiques ubicacions, així com la diversitat cultural i geogràfica que reflecteix la novel·la, i també eixe plantejament d'autor que vol entretenir, sorprendre i fascinar el lector, en aquest cas, l'espectador.

Bambalina enceta amb aquesta proposta una nova línia d'investigació i recerca formal a partir de l'ús de la màscara combinada amb un vestuari específic, que converteix l'interpret en un titella humanitzat. Aquesta recreació estètica dels personatges proposa als més joves un ambient escènic fantasiós molt proper a l'estètica del còmic o dels videojocs. Aquest món inventat serà reforçat per les projeccions animades sobre una pantalla digital, que és l'element primordial de l'escenografia.

Bambalina, amb aquest nou projecte, pretén difondre i revalorar una obra cabdal de la nostra literatura. Curial i Güelfa ara mateix es manté incomprendible en un racó poc il·luminat de les nostres llibreries. Veure-la en escena segur que desperta la curiositat de molts, contribuint així al seu reconeixement general.

PREGUNTES ADREÇADES A L'ALUMNAT AL VOLTANT DE L'ADAPTACIÓ TEATRAL DE JAUME POLICARPO I LA POSADA EN ESCENA

Adaptar una novel·la a una obra teatral suposa portar al present i dotar d'acció i diàlegs cadascun dels relats que l'obra original proposa. Suposa un treball de síntesi i de condensació. També de nova estructuració, el que en teatre anomenem dramatúrgia.

D'altra banda, quan fem teatre comptem amb elements claus per transmetre allò que desitgem: els personatges, l'espai i el temps.

Després de veure la versió que Bambalina ha posat en escena, sabreu que la seua proposta teatral és que tots els personatges de la novel·la siguen interpretats únicament per 3 actors a través de l'ús de les màscares i el vestuari.

- ♣ Analitza com han aconseguit fer tants personatges amb canvis tan ràpids.
- ♣ T'has adonat que molts personatges femenins els fa una actor i d'altres masculins l'actriu? Per què penses que el director ha triat aquesta opció?

La construcció dels personatges es fa a través de 3 elements fonamentals: les màscares, el vestuari, la composició física del cos de l'actor (molt propera a la construcció dels personatges de la Commedia dell'arte)

Ací teniu un llistat amb els personatges que apareixen en la proposta teatral.

- ♣ Recordant la seua màscara, vestuari i composició física, podries posar 3 adjectius a cadascun dels personatges?

CURIAL:
.....

GÜELFA:
.....

MARQUÉS:
.....

MELCIOR:
.....

ANSALDO:
.....

AMBROSIO:
.....

JACOB:
.....

LAQUESIS:
.....

IOLANDA:
.....

ARTA:
.....

DUQUESSA:
.....

FÀTIMA:
.....

CÀMAR:
.....

El mateix ocorre amb els espais. La novel·la original passa per molts espais diferents i variats i la posada en escena del director ha decidit resoldre aquesta multiplicitat espacial a partir dels dibuixos i interacció amb la pantalla, com si d'un còmic es tractara. En aquest cas, la digitalització dels elements i les noves tecnologies han resolt un dels problemes que la presencialitat del teatre comporta.

També el pas del temps s'ha resolt mitjançant recursos digitals i tecnològics.

Com que les màscares, el vestuari, la projecció de diferents dibuixos interactius i la composició musical han ajudat a la posada en escena, adaptació al teatre i narració (dramatúrgia) de la novel·la original, us contarem ara com ha sigut el procés creatiu d'aquests 4 elements fonamentals explicats pels seus creadors (Miguel Ángel Camacho, José María Adame, Carolina Ugarte, Gonzalo Manglano i Laia Blasco.)

4. Procés creació màscares / Miguel Ángel Camacho

En aquest vídeo trobareu tot el procés creatiu de l'elaboració de les màscares que va dissenyar i modelar Miguel Ángel Camacho i que crearan els nombrosos personatges de *Curial i Güelfa*, que junt amb el vestuari convertiran l'intèrpret en un títila humanitzat.

Miguel Ángel ens parla de l'estètica que li va suggerir Jaume Policarpo, que havia de respectar l'esperit de l'època medieval i la novel·la de cavalleries combinada amb una plàstica avantguardista i actual.

Els requisits per a la construcció i elaboració de les màscares partien de la base de que, encara que són un element propi del teatre clàssic, havien d'estar connectades amb els llenguatges visuals actuals. A banda, havien de poder utilitzar-se en escena, ser còmodes i pràctiques per als intèrprets.

Miguel Ángel ens mostra les seues recerques, prototips, proves... Finalment les imprimirà en 3D, modelades informàticament amb les mides dels intèrprets i el final del treball es realitzarà de manera artesana.

Podeu visionar el vídeo que ens ha preparat de tot el procés: [VÍDEO MÀSCARES](#)

PREGUNTES ADREÇADES A L'ALUMNAT AL VOLTANT

DE LES MÀSCARES

- ♣ Creus que el treball d'interpretació dels actors és diferent pel fet de portar màscares?
- ♣ Creus que les màscares ajuden en la composició, diferenciació i reconeixement dels personatges?
- ♣ Quina màscara t'ha agradat més?

5. Procés creació vestuari / José María Adame

En aquest apartat trobareu el procés de creació que José María Adame va realitzar per al disseny i confecció del vestuari de *Curial i Güelfa*. Adame ens explica com imagina i dissenya els vestuaris segons les necessitats del director, el context històric de l'obra de teatre, les peculiaritats dels personatges i diferents qüestions pràctiques de la posada en escena.

Al següent arxiu trobareu també cadascun dels esborranys de cada vestuari dibuixats pel propi artista: [PDF VESTUARI](#)

PREGUNTES ADREÇADES A L'ALUMNAT AL VOLTANT DEL VESTUARI

- ♣ En una obra amb tanta quantitat de personatges interpretada només per tres actors, t'ha ajudat el vestuari a identificar a cada personatge?
- ♣ Les característiques de cada vestuari, tal com indica Adame, ajuden a esbrinar la procedència, edat, origen dels personatges?
- ♣ T'havies adonat que el vestuari només té la part frontal? Havies deduït per què?
- ♣ Quin vestuari o peça de vestuari ha quedat gravat en la teua memòria?

6. Procés de creació audiovisual / Carolina Ugarte

Carol Ugarte també ens explica el seu procés d'investigació i creació, ens parla de conceptes com un *moodboard*, l'estil de les seues il·lustracions, així com la seua elaboració i projecció final.

Anem a visitar l'arxiu que ens ha preparat: [PDF AUDIOVISUAL](#)

PREGUNTES ADREÇADES A L'ALUMNAT AL VOLTANT DE L'AUDIOVISUAL

- 🏰 Els elements visuals que són més contemporanis t'han apropiat el contingut de l'obra de teatre?
- 🏰 Què t'ha semblat la barreja d'estils entre les il·lustracions medievals i el món del còmic? I l'utilització de les emoticones?
- 🏰 Penses que l'element audiovisual ajuda a fer de pont entre el present i el passat?
- 🏰 Dibuixa una il·lustració per a l'obra *Curial i Güelfa* que barregi elements contemporanis i elements del passat.

7. Procés de creació musical / Gonzalo Manglano i Laia Blasco

Finalment descobrirem el procés creatiu i compositiu de la part musical, que sempre subratlla i potencia els aspectes emocionals en les vivències dels personatges.

Gonzalo Manglano i Laia Blasco ens ajuden a comprendre la seua inspiració musical, la recerca històrica que dugueren a terme, així com la manera d'expressar els trets principals dels personatges, els diferents estats anímics dels mateixos i fins i tot, les localitzacions i accions que esdevenen en la història a través de les notes musicals.

Llegim a continuació i escoltem alguns dels temes que van ser inspiració dels músics:

[PDF MUSICAL](#)

PREGUNTES ADREÇADES A L'ALUMNAT AL VOLTANT DE L'ESPAI MUSICAL

- ♣ Després de llegir el procés de creació dels músics, t'havies adonat que tota la música de l'obra va ser creada només amb flautes de bec renaixentistes i veus tractades informàticament?
- ♣ Has sigut conscient com la música es capaç de crear l'ambientació amb les notes o el caràcter de cada personatge?

8. Fes la teua pròpia crítica teatral

La crítica teatral està immersa en el procés de comunicació teatral. És una mirada diferent i important, complementària d'altres agents d'aquest procés com la dramaturgia, la direcció, la posada en escena, la interpretació o la producció.

En cap cas la funció de la crítica és dir si alguna cosa està bé o malament, és bona o roïna, sinó més bé aportar elements que puguen millorar l'experiència artística de tots el participants d'una procés de comunicació teatral.

El passos per a construir una crítica es poden resumir en:

- **Observació** del fet teatral des de la curiositat i la sensibilitat estètica.
- **Anàlisi** dels elements a través de la nostra mirada crítica, que és objectiva (dotada d'elements d'anàlisi) i també subjectiva (contextualitzada i mediada per la nostra pròpia experiència)
- **Reflexió** i comunicació de l'anàlisi, que pot realitzar-se en diferents formats de crítica: escrit, oral, audiovisual, radiofònic, pòdcast, uns altres més creatius que tu mateix/a proposes.

Ara que tens molta més informació sobre el procés de creació de *Curial i Güelfa* i que has assistit a la representació, et proposem algunes preguntes per començar la teua crítica i t'animem a que afegisques les que vulgues. Pots dividir la crítica segons els elements que componen la posada en escena, tals com la direcció, el text, la interpretació, l'escenografia, els elements audiovisuals, el vestuari i màscares i l'espai musical.

- Quin ha sigut la teua primera reacció al veure l'obra?
- Com van reaccionar els altres espectadors?
- Quins van ser els millor moments? I els que menys t'agradaren?
- Quines imatges t'han quedat gravades a la memòria?
- Quina part de la història t'ha interessat més?
- T'has identificat amb algun personatge?
- Com contribueix la el vestuari i les màscares al desenvolupament de la història?
- Com ajuda la música a entendre l'acció dramàtica?
- Afegeix les teues pròpies preguntes i redacta les respostes a la teua manera.

FITXA ARTÍSTICA

Curial i Güelfa

Atribuït a Enyego d'Àvalos / Adaptació teatral de Jaume Policarpo

BAMBALINA TEATRE PRACTICABLE

DIRECCIÓ ESCÈNICA

Jaume Policarpo

INTÈRPRETS

Jorge Valle, Marina Alegre,
Francesc Romeu

IL·LUSTRACIONS I ANIMACIÓ EN ESCENA

Carol Ugarte

DISSENY ESCENOGRAFIA

Jaume Policarpo,
Miguel Ángel Camacho,
Salva Vicent

DISSENY I CONSTRUCCIÓ MÀSCARES

Miguel Ángel Camacho

DISSENY I CONFECCIÓ VESTUARI

Adame

DISSENY IL·LUMINACIÓ

Antonio Castro

COMPOSICIÓ MUSICAL I ESPAI SONOR

Gonzalo Manglano,
Laia Blasco

DISSENY GRÀFIC I IL·LUSTRACIÓ CARTELL

Jaume Marco

FOTOGRAFIA

Vicente A. Jiménez

VÍDEO PROMOCIONAL

Sergio Serrano

ASSISTÈNCIA TÈCNICA

Yapadú-Michel Blasco

PRODUCCIÓ COMPANYIA

Ruth Atienza,
Maribel Bayona

DISTRIBUCIÓ

Marisol Limiñana

PROJECTE PEDAGÒGIC

Ruth Atienza,
Maribel Bayona

AGRAÏMENTS

Ajuntament d'Algemesí,
Sara Boix de MADPUBLID3D

bambalina.es

BAMBALINA TEATRE PRACTICABLE

Carrer Manyà, 5-baix

46009, València

T. (+34) 96 39113 73

info@bambalina.es

DISTRIBUCIÓ

T. (+34) 664 576 071 / marisol@bambalina.es

CAMPANYES ESCOLARS

+34 647 791 529

maribeldidactica@bambalina.es

www.bambalina.es/didactica